

СРПСКИ ЈЕЗИК, КЊИЖЕВНОСТ, УМЕТНОСТ

Филолошко-уметнички факултет Крагујевац
СРПСКИ ЈЕЗИК, КЊИЖЕВНОСТ, УМЕТНОСТ
Зборник радова са XIII међународног научног скупа
одржаног на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу
(26–27. X 2018)

Књига III

**РОЂЕЊЕ У МУЗИЦИ
&
NEW BORN ART**

Уређивачки одбор

- Mr Зоран Комадина, редовни професор (декан)
Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац
Др Милош Ковачевић, редовни професор
Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац
Др Драган Бошковић, редовни професор
Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац
Др Бранка Радовић, редовни професор
Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац
Др Јелена Атанасијевић, ванредни професор
Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац
Др Анђелка Пејовић, редовни професор
Филолошки факултет, Београд
Др Владимир Поломац, ванредни професор
Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац
Др Никола Бубања, ванредни професор
Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац
Др Часлав Николић, ванредни професор
Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац
Др Мирјана Мишковић Луковић, редовни професор
Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац
Др Катарина Мелић, редовни професор
Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац
Др Персида Лазаревић ди Ђакомо, редовни професор
Универзитет „Г. г Анунцио”, Пескара, Италија
Др Ала Татаренко, ванредни професор
Филолошки факултет Универзитета „Иван Франко”, Лавов, Украјина
Др Зринка Блажевић, ванредни професор
Филозофски факултет, Загреб, Хрватска
Др Миланка Бабић, редовни професор
Филозофски факултет, Универзитет Источно Сарајево, Босна и Херцеговина
Др Михај Радан, редовни професор
Факултет за историју, филологију и теологију, Тамишвар, Румунија
Др Димка Савова, редовни професор
Факултет за словенску филологију, Софија, Бугарска
Др Јелица Стојановић, редовни професор
Филозофски факултет, Никшић, Црна Гора

Уредници

Проф. др Биљана Мандић
Проф. др Јелена Атанасијевић

Рецензенти

- др Снежана Николајевић, редовни професор, Филолошко-уметнички факултет у Крагујевцу
др Зоран Комадина, редовни професор, Филолошко-уметнички факултет у Крагујевцу
др Дубравка Јовичић, редовни професор, Факултет музичке уметности у Београду
др Јасна Вељановић, ванредни професор, Филолошко-уметнички факултет у Крагујевцу
др Марија Ђирић, ванредни професор, Филолошко-уметнички факултет у Крагујевцу
др Зоран Божанић, ванредни професор, Факултет музичке уметности у Београду
др Сања Радиновић, ванредни професор, Факултет музичке уметности у Београду
др Слободан Кодела, ванредни професор, Факултет уметности у Нишу
др Сања Пантовић, ванредни професор, Филолошко-уметнички факултет у Крагујевцу
др Ања Лазаревић Коцић, доцент, Филолошко-уметнички факултет у Крагујевцу
др Невена Вујошевић, доцент, Филолошко-уметнички факултет у Крагујевцу
др Јелена Беочанин, доцент, Филолошко-уметнички факултет у Крагујевцу
Др Данијела М. Димковић, ванредни професор, Филолошко-уметнички факултет Универзитета у Крагујевцу
Др Дијана Милетић, ванредни професор, Академија уметности Универзитета у Новом Саду
Др Маријана Пауновић, доцент, Факултет примењених уметности Универзитета у Београду
Др Војислав Л. Илић, доцент, Филолошко-уметнички факултет Универзитета у Крагујевцу
Др Милан Д. Максимовић, доцент, Архитектонски факултет Универзитета у Београду

СРПСКИ ЈЕЗИК, КЊИЖЕВНОСТ, УМЕТНОСТ
Зборник радова са XIII међународног научног скупа
одржаног на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу
(26–27. X 2018)

Књига III

РОЂЕЊЕ У МУЗИЦИ
&
NEW BORN ART

Уредници
Проф. др Биљана Мандић
Проф. др Јелена Атанасијевић

Крагујевац, 2019.

ТРИ СВЕСКЕ РАДОВА СА XIII МЕЂУНАРОДНОГ НАУЧНОГ СКУПА СРПСКИ ЈЕЗИК, КЊИЖЕВНОСТ, УМЕТНОСТ

На Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу, по традицији, последњег октобарског викенда одржава се међународни научни скуп *Српски језик, књижевност, уметност*. Овога пута то је био XIII скуп, а одржан је 26-27. 10. 2018. године. На овом дводневном научном скупу са рефератима је учествовало 211 учесника, и то 203 из земље и 8 из иностранства (Хрватске, БиХ, Мађарске, Бугарске, Румуније).

Скуп је имао четири тематске целине: лингвистичку, књижевнокултуролошку и две уметничке: теорија музике и примењена/ликовна уметност.

Лингвистичка тема скупа била је ВУКОВ СРПСКИ РЈЕЧНИК И 200 ГОДИНА САВРЕМЕНОГ СРПСКОГ ЈЕЗИКА, а део је проблематике која се истражује на пројекту *178014: Динамика стурктура савременог српског језика*, који се у оквиру основних истраживања изводи на ФИЛУМ-у, а финансира га Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије. Циљ је био да се на двеста година од појаве Вуковог *Српског рјечника* као најзначајнијег дела српске филологије баца ново светло на његове карактеристике и његово место како у развојним процесима српскога језика тако и кроз дијахрони и актуелни суоднос српскога језика према другим словенским и несловенским језицима.

Књижевнокултуролошка тема скупа била је *БЕБЕ*, и обухватила је различита питања: од културолошке до књижевнотеоријске, од антрополошке до филозофске и теолошке, од друштвене до хуманистичке артикулације феномена беба. Од иманентне књижевнокултуролошке артикулације беба, њиховог идентитета и њихове друштвене позиције, до симболичког, културолошког, правног и теолошког места беба у матрици Запада, отворена је први пут на нашим просторима ова, тако деликатна и далекосежно субверзивна тема. Ова тема представља део проблематике која се истражује на пројекту *178018: Друштвене кризе и савремена српска књижевност и култура: национални, регионални, европски и глобални оквир*, чији је носилац ФИЛУМ, а финансира га Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

Музиколошка тема скупа била је РОЂЕЊЕ У МУЗИЦИ. Циљ теме усмерен је ка расветљавању феномена *рођења* из перспективе музичке теорије и анализе, музичке педагогије и музике у медијима. Тема је иницирала различита научна промишљања која су потпомогла да се на нов начин расветле еволутивни пут и развојне фазе у настанку музичког дела, музичке форме и еволутивних процеса у доменима музичке теорије, медијске праксе и музичке педагогије.

Тема примењене и ликовне уметности била је *БЕБЕ*, и представљена је са радовима из историје уметности и архитектуре са темом NEWBORN ART. Обрађене су теме из различитих родова уметности, од сликарства, преко културних концепата, мултимедија до архитектуре, амбијенталних концепата, паметних градова и урбанизма.

Сада се пред читаоцима налази трокњижје које у оквиру сваког од делова скупа којем је посвећена посебна свеска, након процеса рецензирања, доноси мањи број реферата него што је поднесено на самоме скупу. Прва је књига посвећена лингвистичкој тематици скупа, друга књижевнокултуролошкој, а трећа музиколошкој и примењено-ликовној уметничкој тематици скупа.

О ТРЕЋОЈ, УМЕТНИЧКОЈ КЊИЗИ ЗБОРНИКА СА ХІ МЕЂУНАРОДНОГ НАУЧНОГ СКУПА СРПСКИ ЈЕЗИК, КЊИЖЕВНОСТ, УМЕТНОСТ

Музичко-теоријски део тринаестог међународног научног скупа Српски језик, књижевност, уметност 2018. године обележили су разнолики радови излагачи током два дана. Научно сагледавање овогодишње теме музичко-теоријског дела скупа „Рођење у музици“ започело је пленарним излагањем *Старогрчка хармонија: од митологије до рађања науке* које је одржао један од најеминентнијих теоретичара музике др Зоран Божанић са Факултета музичке уметности у Београду.

Рад музичко-теоријског дела скупа организован је кроз три радне секције у оквиру којих су обрађиване следеће подтеме: *Музика и медији / Јубилеју, Еволутивни процес у музичкој теорији и пракси* и *Музичке дисциплине сагледане кроз еволуцију / Дечје музичко стваралаштво*. У оквиру свих секција изложен је сразмеран број научних радова (око осам у свакој секцији) – *Музика и медији / Јубилеју, Еволутивни процес у музичкој теорији и пракси* и *Музичке дисциплине сагледане кроз еволуцију / Дечје музичко стваралаштво*. На скупу су се представили излагачи из различитих академских заједница које гравитирају ка Универзитету у Крагујевцу. Поред представника града домаћина, своје научне радове презентовале су колеге из Београда, Ужица, Приштине / Лепосавића и Вршца. Као и свих протеклих година, и овога пута сви реферати представљени су на високом аналитичком нивоу.

На овогодишњем научном скупу, тридесет излагача пријавило је своје учешће, док је на самом скупу, изложено двадесет и пет радова, од којих се двадесет и један презентује широј научној јавности. Без обзира на комплексност и захтевност обрађиване теме „Рођење у музици“, радови су изнова указали на иновативне приступе у сагледавању проблематике из области музичке теорије, музичке педагогије и медија. Свеукупни приступ постављеној проблематици имао је за резултат аналитички приступ који је музичко дело перципирао, из за сада, сасвим новог угла посматрања и анализе. Недовољно је напоменути да су радови својом иновативношћу, оригиналним научним приступима у потпуности успели да одговоре на постављену проблематику скупа, јер интегрисани у Зборнику, чине оригиналну целину „вишег“ реда. „Рађање“ науке, еволуција жанра, деца, као посебна тема која је приказивана на више начина, омогућили су да се задата тема овогодишњег научног скупа класификује као јединствена у медијском, теоријском и музичко-педагошком простору.

У секцији **Примењена и ликовна уметност**, представљени су радови из Историје уметности и Архитектуре са темом *Newborn Art*. Укупно је учествовало 24 учесника, од којих 1 из иностранства (Мађарска) и објављено је 18 радова (8 коауторских). Референти потичу из академских институција у Београду, Крагујевцу, Новом Саду, Јагодини, Косовској Митровици и Будимпешти.

Обрађене су теме из различитих родова уметности, од сликарства, преко и културних концепата, мултимедија до архитектуре, амбијенталних концепата, паметних градова и урбанизма. У целини је одговорено на постављену тему кроз различите аспекте. Поједине теме су презентовале тренутна технолошка достигнућа и повезивање архитектуре са различитим медијима, као могуће смернице у

развоју архитектонских структура. Занимљиви су радови са подтемом *Интер-медијалних уметности* који су представили савремени контекст уметности и актуелна истраживања. Тема реконструкција античких градова на територији Србије, је значајна са аспекта повезивања више уметничких дисциплина-архитектура, урбанизам, археологија и дигитална уметност и презентације постигнутих резултата истраживања. Информационе-комуникационе технологије и електронско учење је значајно истраживање које је отворило значајна питања и теме о унапређењу наставе. На теме и подтеме скупа- *Рођење и рађање уметника; Бебе и деца (као мотив)* у ликовном стваралаштву; *Рођење-смрт-поновно рођење у уметности; Уметности 21. века; Нови архитектонски код; Архитектура 21. Века; Плаво-Плаво; Архитектура и природа; Интермедиа-тематизовање и критичко филозофско истраживање прожимања различитих уметности-сликарства, музике, архитектуре; Изазов : Е-учење; Настава уметности - данас и сутра; Виртуелно и настава уметности; Подстицање ликовног израза; Креативности - људски потенцијал.*

Радови су постављени квалитетно и иноваторски, на основама савремених методологија, а аутори су јасно одговорили на представљене теме истраживања, које ће значајно обогатити теоријска научно-уметничка истраживања у овој области.

Крагујевац, септембар 2019. године

Уредништво

САДРЖАЈ

ТРИ СВЕСКЕ РАДОВА СА XIII МЕЂУНАРОДНОГ НАУЧНОГ
СКУПА СРПСКИ ЈЕЗИК, КЊИЖЕВНОСТ, УМЕТНОСТ / 5

О ТРЕЂОЈ, УМЕТНИЧКОЈ КЊИЗИ ЗБОРНИКА СА XI МЕЂУНАРОДНОГ
НАУЧНОГ СКУПА СРПСКИ ЈЕЗИК, КЊИЖЕВНОСТ, УМЕТНОСТ / 7

РОЂЕЊЕ У МУЗИЦИ

Зоран Ж. БОЖАНИЋ

СТАРОГРЧКА ХАРМОНИЈА: ОД МИТОЛОГИЈЕ ДО РАЂАЊА НАУКЕ / 15

Марија М. ЂИРИЋ

КОНЦЕРТ КАО МЕДИЈСКА ФОРМА И ПРИМАРНИ ВИД
ПЛАСИРАЊА МУЗИКЕ: КОНТЕКСТИ И ЛИНИЈЕ РАЗВОЈА / 23

Маја В. РАДИВОЈЕВИЋ СЛАВКОВИЋ

МУЗИЧКО ПОЗОРИШТЕ, МУЗИЧКИ ТЕАТАР, ИНСТРУМЕНТАЛНИ
ТЕАТАР, НОВИ МУЗИЧКИ ТЕАТАР, ЖАНР / 33

Моника Ј. НОВАКОВИЋ

ИЗМЕЂУ ФИЛМСКЕ ЈАВЕ И ПОЗОРИШНОГ СНА: ИНТЕРМЕДИЈАЛНОСТ
НА ПРИМЕРУ ФИЛМА СВЕТЛА ПОЗОРНИЦЕ ЧАРЛИЈА ЧАПЛИНА / 49

Ерна Б. ДЕЛИЋ

СМРТ У ВЕНЕЦИЈИ – ИНТЕРТЕКСТУАЛНОСТ И ЖАНРОВСКА
ХИБРИДИЗАЦИЈА У ДЕЛИМА МАНА И ВИСКОНТИЈА / 59

Катјарина Д. ЛАЗАРЕВИЋ СРЕТЕНОВИЋ

’НОВИ’ МЕДИЈИ И КОЛЕКТИВНО (МУЗИЧКО) ПАМЋЕЊЕ / 75

Ања З. ЛАЗАРЕВИЋ КОЦИЋ

МНОГОСТРУКА УМЕТНИЧКА ДЕЛАТНОСТ ЛЕОНАРДА БЕРНШТАЈНА И
ЊЕГОВ ДОПРИНОС ВРАЋАЊУ МАЛЕРОВОГ СТВАРАЛАШТВА У КАНОН
МУЗИЧКЕ УМЕТНОСТИ - ПОВОДОМ 100 ГОДИНА ОД РОЂЕЊА / 83

Ивана И. ВУКСАНОВИЋ

ГЕНЕЗА МУЗИЧКЕ СЕМИОЛОГИЈЕ / 95

Гарун П. МАЛАЕВ

ЕВОЛУТИВНИ ПРОЦЕС У МУЗИЧКОЈ ТЕОРИЈИ И ПРАКСИ / 103

Predrag A. REPANIĆ

ТЕХНИКА RELACIONIN STRETA U FUGI DIS-MOL BWV 853,
IZ DOBRO TEMPEROVANOG KLAVIRA I, J. S. BANA / 113

Милена ЈОВАНОВИЋ

„НОВЕ” И „СТАРЕ” ТЕНДЕНЦИЈЕ У ФОРМАЛНОЈ
ОРГАНИЗАЦИЈИ ЛИРСКЕ СВИТЕ АЛБАНА БЕРГА / 135

Јелена М. МЛАДЕНОВСКИ

УСПАВАНКА КАО ОЛИЧЕЊЕ СПОКОЈА И НЕЖНОСТИ
У УМЕТНИЧКОЈ МУЗИЦИ ЗА ДЕЦУ / 145

Дубравка Ј. ЈОВИЧИЋ
ВОДА КАО ИНСПИРАЦИЈА У ДЕЛИМА ЗА
КЛАВИР КЛОДА ДЕБИСИЈА / 157

Биљана Љ. МАНДИЋ
МУЗИКА ЗА ДЕЦУ ИЗМЕЂУ ДВА СВЕТСКА РАТА / 169

Сања Р. ПАНТОВИЋ
ЗБИРКА КОМПОЗИЦИЈА ЗА КЛАВИР ЧЕТВОРОРУЧНО ЖАНА
ФРАНСЕА „ПЕТНАЕСТ ПОРТРЕТА ДЕЦЕ ОГИСТА РЕНОАРА” И
ЊЕН ЗНАЧАЈ ЗА ФОРМИРАЊЕ МЛАДОГ ПИЈАНИСТЕ / 189

Јелена Д. БЕОЧАНИН
ЗАДАЦИ ОСНОВНОГ И СРЕДЊЕГ МУЗИЧКОГ ОБРАЗОВАЊА КАО
ПРЕДУСЛОВИ САВЛАДАВАЊА ПРОШИРЕНО-ТОНАЛНЕ И АТОНАЛНЕ
МУЗИКЕ У НАСТАВИ СОЛФЕЂА НА УНИВЕРЗИТЕТСКОМ НИВОУ / 201

Невена Ј. ВУЈОШЕВИЋ
ХАРМОНСКИ АСПЕКТ МУЗИЧКЕ ПЕРЦЕПЦИЈЕ КОД
НОВОРОЂЕНЧАДИ И ЊИХОВА АФЕКТИВНА РЕАКЦИЈА
НА ЗАДАТИ МУЗИЧКИ САДРЖАЈ / 209

Марија К. ИВАНОВИЋ
ДЕЧЈЕ МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО И ИГРА / 219

Јасмина М. СТОЛИЋ ПИВНИЧКИ
МЕНТОРСТВО КАО НАЈЕФИКАСНИЈИ ВИД ДИФЕРЕНЦИЈАЦИЈЕ
У РАДУ СА МУЗИЧКИ ТАЛЕНТОВАНОМ ДЕЦОМ / 229

Биљана М. ПАВЛОВИЋ
УЛОГА ОСНОВНОШКОЛСКЕ НАСТАВЕ МУЗИЧКЕ КУЛТУРЕ
У ПРОЦЕСУ СОЦИЈАЛИЗАЦИЈЕ УЧЕНИКА / 241

Борисав Б. МИЉКОВИЋ
УЛОГА ДЕЦЕ У ЧУВАЊУ МУЗИЧКО-ФОЛКЛОРНЕ ТРАДИЦИЈЕ
У СРБИЈИ У ПРОЦЕСУ РЕКОНТЕКСТУАЛИЗАЦИЈЕ / 253

NEW BORN ART

Ана М. ЗОРИЋ
Милош С. КОСТИЋ
ПРОСТОРИ МИРА - РЕКРЕАЦИЈА КАО МЕТОД ПРОГРАМСКЕ
ТРАНСФОРМАЦИЈЕ ВОЈНЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ / 267

Dragana M. VASILJEVIĆ TOMIĆ
Marijana M. MILANOVIĆ
МЕХАНИЗМИ РАМЋЕНЈА КАО МЕТОД FORMIRANJA KULTURNO-
PROSTORNOG IDENTITETA: INSTRUMENTALIZACIJA PARAMNEZIJE
КАО ОСНОВА ЗА ПРОЈЕКТОВАЊЕ
NOVE PROŠLOSTI KOSANČICEVOG VENCA / 279

Драган М. ЈАКОВЉЕВИЋ
ПЕРСПЕКТИВЕ УМЕТНИЧКОГ СТВАРАЊА
У ЕРИ НОВИХ ТЕХНОЛОГИЈА / 293

Војислав Л. ИЛИЋ

ИНФОРМАЦИОНО-КОМУНИКАЦИОНА ТЕХНОЛОГИЈА
И ЕЛЕКТРОНСКО УЧЕЊЕ КАО ФАКТОРИ УНАПРЕЂЕЊА
НАСТАВЕ ЛИКОВНЕ КУЛТУРЕ / 303

Irena R. KNEŽEVIĆ

SINTEZA UMETNIČKIH STRATEGIJA
U VIDEO-UMETNOSTI – UŠĆE PEPELA,
VIDEO-RAD HUANA MANUELA EČEVARIJE / 315

Бојана М. ЈЕРКОВИЋ-БАБОВИЋ

Небојша С. ФОТИРИЋ

АРХИТЕКТУРА ТОКОВА: ПОЗИЦИЈА АРХИТЕКТОНСКЕ ФОРМЕ
ИЗМЕЂУ КРЕИРАЊА ОБЈЕКТА И КРЕИРАЊА ПОРУКЕ / 321

Јелена В. АТАНАСИЈЕВИЋ

SMART CITY / 331

Јована Н. ЂОРЂЕВИЋ

АНТИЦИПАЦИЈА САВРЕМЕНЕ ИНТЕРМЕДИЈАЛНЕ УМЕТНОСТИ У
УМЕТНИЧКИМ ИСТРАЖИВАЊИМА ВАСИЛИЈА КАНДИНСКОГ / 339

Lidija A. MARINKOV PAVLOVIĆ

SAVREMENO SLIKARSTVO
КАО PLURALNA UMETNIČKA PRAKSA / 351

Нега Н. РАДОИЧИЋ

СЕНЗИБИЛНОСТ У ФИЛМУ ВИМА ВЕНДЕРСА
СО ЗЕМЉЕ (SALT OF THE EARTH) / 361

Vladimir M. RANKOVIĆ

FILM UMETNIKA КАО МЕТАУМЕТНОСТ – MONDO
VENEZIANO, FILM ANTOANA PRIMA / 373

Ивана М. РАКОЊАЦ

Бојана М. ЈЕРКОВИЋ-БАБОВИЋ

ФЛУИДНОСТ ГРАНИЦЕ ОТВОРЕНОГ ЈАВНОГ ПРОСТОРА / 379

Вања Р. СПАСЕНОВИЋ

Ивана М. РАКОЊАЦ

МАПИРАЊЕ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКИХ АМБИЈЕНТАЛНИХ ЦЕЛИНА
БЕОГРАДА: ПРИМЕНЉИВОСТ ПСИХОГЕОГРАФСКИХ МЕТОДА / 391

РОЂЕЊЕ У МУЗИЦИ

Ивана М. РАКОЊАЦ¹
 Бојана М. ЈЕРКОВИЋ-БАБОВИЋ

*Универзитет у Београду
 Архитекционски факултет
 Департиман за Архитектуру*

ФЛУИДНОСТ ГРАНИЦЕ ОТВОРЕНОГ ЈАВНОГ ПРОСТОРА²

Граница, као место сусрета двају подручја различитог значаја, осликава својства простора које спаја. Услед дуалне природе коју поседује, наглашена је флуидност границе, која се испољава са аспекта перцепције простора у току кретања у отвореном јавном простору. Циљ овог рада огледа се у разумевању релативног односа границе и корисниковог доживљаја амбијенталних и архитектонских вредности отвореног јавног простора у оквиру сложеног савременог контекста града. Као последица различитог схватања граница од стране корисника, јавља се мноштво доживљаја визуелне динамике простора услед промене разумевања хијерархије архитектонских елемената. Утицај границе на корисникову представу о простору испољен је кроз непоновљиви карактер који простор чини јединственим и разликује га од других, а може се сагледати кроз специфичност ове границе – својство флуидности. Флуидност границе се, у раду, огледа у формирању динамичног доживљаја отвореног јавног простора у току кретања и истражује у односу на аспекте флексибилности, континуалности и пропустљивости. Испитују се потенцијали доживљајних вредновања границе при формирању искуства о простору, имајући у виду да је кроз својство флуидности границе испољено јединство статичних и динамичких компоненти архитектуре.

Кључне речи: кретање, ток, флексибилност, континуалност, пропустљивост, амбијенталне вредности

Увод

Тежиште овог рада представља испитивање доживљаја архитектонских и амбијенталних вредности отвореног јавног простора у оквиру сложених урбаних односа града. У складу са тежњама развоја савремених градова, јавни простор је дефинисан као главни носилац јавног живота, с обзиром на то да представља место сусрета, размене идеја и информација. Јавни живот подразумева комуникацију, како корисника простора међу собом, тако и комуникацију корисника са окружењем. Отворени јавни простори, као елементарне градивне јединице урбаног ткива, представљају места која су репрезент града и имају велики значај у формирању идентитета места. Значај отвореног јавног простора, као и препознатљивост његових граница, представљају веома важне параметре који утичу на формирање менталне представе о простору. У складу са наведеним, предмет истраживања представља феномен границе отвореног јавног простора

¹ i.rakonjac@arh.bg.ac.rs

² Рад је реализован у оквиру пројеката Министарства просвете, науке и технолошког развоја, сектор за развој и високо образовање: Национални пројекат III-43007, „Истраживање климатских промена и њиховог утицаја на животну средину: праћење утицаја, адаптација и ублажавање”, потпројекат „Утицај климатских промена на планирање урбаног и руралног развоја у циљу очувања животне средине” и TR36034 „Истраживање и систематизација стамбене изградње у Србији у контексту глобализације и европских интеграција у циљу унапређења квалитета и стандарда становања”.

у савременом контексту града. Полазна претпоставка овог рада се темељи на концепту флуидности, који дефинише позицију између архитектуре и културе.

Досадашња истраживања, иако дају назнаку поставке феномена границе, не дефинишу релацију границе и корисниковог доживљаја амбијенталних и архитектонских вредности отвореног јавног простора у оквиру сложеног савременог контекста града. Савремени контекст захтева процесе константних протока и динамике, трансформишући елементе градске структуре у нове квалитете, који делују на искуства о простору и остварују утицај на промене доживљаја архитектонских и амбијенталних вредности. Контекстуализација се, у истраживању, интерпретира читањем новог смисла, посредством чулне вредности флуидности границе отвореног јавног простора кроз афирмацију њених доживљајних потенцијала.

Циљ овог рада огледа се у разумевању релативног односа границе и корисниковог доживљаја амбијенталних и архитектонских вредности отвореног јавног простора. Утицај границе на успостављање доживљаја корисника о простору испољен је кроз непоновљиви карактер који простор чини јединственим и разликује га од других, а може се сагледати кроз специфичност ове границе – својство флуидности. Флуидност границе се, у раду, огледа кроз формирање динамичног доживљаја отвореног јавног простора у току кретања и испитује се у односу на аспекте флексибилности, континуалности и пропустљивости. Као последица различитог схватања граница од стране корисника, јавља се мноштво доживљаја визуелне динамике простора услед промене разумевања хијерархије архитектонских елемената. Стога, карактеристике ових граница имају велики значај за остваривање трага у меморији корисника, што се испољава у формирању слике места.

Граница отвореног јавног простора града

Универзално значење појма „граница” подразумева линију или појас који раздваја различита подручја (државе, насеља, имања и др.), али представља и крајњу меру до које нешто досеже – обим, опсег, обухват, оквир којим је нешто дефинисано, уобичајену меру, норму. (*Речник српског језика* 2007: 220.) У зависности од контекста у којем се користи, појам границе може имати различита значења. У области архитектуре, феномен границе се користи при дефинисању како физичке компоненте простора, тако и друштвених параметара који делују на архитектуру. Иако је опште значења појма, у овом контексту, међа, ивица, преграда, ограничење, оквир, препрека, зид, руб, крај, граница представља тачку до које нешто досеже, где нешто престаје – крај, односно место одакле нешто почиње – непосредни почетак.

По речима Хајдегера (Martin Heidegger): „Граница није оно код чега нешто престаје, већ је – као што су Грци спознали – оно од чега нешто *започиње своје постојање*. Отуда појам: *horismos*, то јест граница. У суштини, простор је оно за шта је начињено место, оно што је пуштено унутар његових граница” (Хајдегер 2009: 120). Линч (Lynch 1990), у делу *The Image of the City*, при дефинисању елемената који чине слику града, ивице објашњава као границе између две фазе, тачније линеарне паузе у континуитету (могу бити и ивице објеката, али и зидови). Границе представљају места раздвајања региона, односно линеарне елементе дуж којих су региони спојени, док се од стране корисника простора не могу сматрати стазама (трасама кретања), али могу представљати препреке, више

или мање пробојне. У књизи *Значење границе. Природна, историјска и духовна одређења*, Занини (Zanini 2002) границу дефинише као крај територије – појас до којег досеже простор. Подложност границе промени аутор појашњава кроз етимологију речи: италијанска реч *frontiera* (као и шпанска *frontera*, француска *frontière*, енглеска *frontier*) као основу садржи именицу „фронт”. За Занинија, граница представља фронт, подразумева чеоност, окренута је ка нечему, ка неком и нестабилност феномена границе произлази из фронталности коју она поседује, јер представља место сусрета супротстављених снага, место конфронтације.

Имајући у виду наведено, сукоб чини границу нестабилном, што омогућава промене, чиме је наглашена стална еволуција границе. Континуирана трансформација границе даје јој својство флексибилности, па се она не може сматрати једнозначном линијом, већ представља подручје чије ивице нису дефинисане и апсолутне. Граница која је предмет истраживања – *граница отвореног јавног простора има својства променљивости, релативности, одликује је дифузности и дијалектичности*.

Оскар Њумен (Oscar Newman) је дефинисао границу отвореног јавног простора као механизам за формирање ограничења која одређују хијерархију приватних зона, од јавне улице до приватног стана (Ковен 2005:391-392). Дакле, јавна и приватна сфера у оквиру градског простора у највећој мери зависе од граница које их раздвајају, с обзиром на то да су основне улоге границе разграничавање и заштита. Границе имају за циљ да заштите интимности приватног живота, али и да одбране јавни простор од упада и запоседања приватне сфере (Маданипур 2005:52). Премда је реч о социокултуролошкој димензији, ове границе се огледају кроз физичку структуру – грађену структуру града. Норберг-Шулц (Norberg-Schultz 1990: 60) сматра да је урбани простор одређен изграђеном формом која га обавија, те да природа његове границе корисницима пружа осећање јединства кроз сусрет и избор који се одвијају на овом простору. Криер (Krier 1991: 2), границу схвата као контуру коју одређује грађена средина, док Занини (Zanini 2002) говори о постојању контуре, о њеној појавности и зависности од кретања корисника у простору.

У складу са наведеним, може се закључити да *граница отвореног јавног простора представља механизам за формирање ограничења која одређују хијерархију приватности простора. Без обзира на то да ли поседује физичке манифестације или је успостављена кроз дефинисане друштвене норме, у области архитектуре граница се доживљава као просторна јер има улогу разграничавања простора различитих карактера*.

Доживљај амбијенталних и архитектонских вредности простора

Отворени јавни простор града представља место које, својом физичком изграђеношћу и функцијом, поспешује интеракцију између својих корисника. Поменуте карактеристике чине основу за разумевање отвореног јавног простора и природе његових граница. Дакле, анализа границе отвореног јавног простора може се ослонити на могућност разлагања укупног феномена отвореног јавног простора са становишта форме, функције и комуникације (корисника) у оквиру тог простора.

Комуникација у архитектури представља размену информација окружења са корисником: „архитектуру посматрамо као *комуникациони чин*.” (Еко 1973: 14). Културна димензија артикулише овај вид размене информација, дефинише

степен асоцијативности садржаја, контролише начин интеракције корисника и окружења. Имајући у виду да је реч је о невербалној комуникацији, заснованој на посматрању спољне реалности и стварања субјективног доживљаја који за посматрача представља дагу реалност, као одговор на артикулацију окружења долази до стварања искуства – слике као креативне експресије (Васиљевић Томић 2007).

Формирање искустава корисника о простору темељи се на доживљају окупирања простора кроз остваривање различитих активности, самостално или кроз интеракцију са другим корисницима, али и кроз дефинисање релација корисника и изграђеног окружења (Леонтиадис 2011). Однос окружења и корисника је двосмеран процес. Изграђени простор утиче на понашање људи, обликује активности у окружењу, са једне стране, док, са друге стране, корисници својим активностима доприносе промени амбијенталних вредности простора (Carmona *et al* 2003). Сваки корисник простор доживљава на себи својствен начин и тај се доживљај може трансформисати у зависности од тренутног менталног и емотивног стања и околности у којима се користи простор (Ђокић, Ракоњац 2015). Овај доживљај обликован је и социоекономским контекстом корисника. Доживљај амбијенталних и архитектонских вредности отворених јавних простора условљен је и својствима његових изграђених граница (сачињених од приватних и јавних компоненти), које уједно представљају и просторну манифестацију поделе друштвеног живота (Маданипур 2005: 61). Може се закључити да је, у перцепцији, обухват одређеног простора условљен оквиром (контуром), који дефинише његово окружење, чиме је наглашен крај једног, а почетак другог простора. Специфично место сусрета двају простора представља подручје сукоба које је нестабилно и склоно променама (Занини 2002). Овај сукоб наглашава својство флуидности границе при формирању доживљаја амбијенталних и архитектонских вредности простора.

Флуидност границе отвореног јавног простора огледа се у формирању доживљаја који је променљив у зависности од кретања посматрача и његовог разумевања ове границе. Као последица различитог схватања граница од стране корисника, јавља се мноштво доживљаја визуелне динамике простора услед промене разумевања хијерархије архитектонских елемената. Корисников доживљај граница у оквиру простора може редефинисати разумевање односа приватно – јавно, отворено – затворено, примерено – непримерено, доступно – недоступно, што за последицу може да има и промену активности у простору, али и трансформацију карактера датог простора (Ракоњац 2016).

Паласма (Pallasmaa 2014) сматра да квалитет простора или места није само визуелни доживљај, како се обично претпоставља, већ суд о карактеристикама окружења представља фузију параметара који се, у први мах, доживљавају као укупна атмосфера, амбијент, осећај или расположење. Примарни доживљај простора обухвата читаво биће и сва егзистенцијална чула, док се перцепција амбијента генерише у менталном и чулном искуству корисника простора. Такође, Паласма сматра да овакав вид спознаје простора укључује и димензију времена, јер време условљава трајање доживљаја и остваривање јединства претходног искуства и имагинације корисника простора. Амбијент представља специфичну атмосферу или расположење, које формира окружење и означава карактер неког простора, док атмосфера осликава размену између материјалних својстава простора и нематеријалног оквира људске перцепције и маште. Атмосфера не поседује физичка својства, иако се одражава на корисников доживљај окружења, имајући у виду да представља први утисак о простору. Она код

корисника буди емоцију и, у складу са њом, формира доживљај о простору који, у меморији, остаје као препознатљива одлика места. Сваки корисник формира јединствену менталну слику града на основу сопствене унутрашње представе простора у односу на информације из окружења. Спознајна димензија простора предмет је истраживања теорије когнитивног приступа урбаној динамици. Техника когнитивног мапирања представља начин организације доживљаја простора (кроз литературу називан и „просторна репрезентација” (Голиц 1999)) који подразумева унутрашњу – умну репрезентацију информација о карактеристикама окружења и просторним односима међу њима. Овај приступ омогућио је разматрање когнитивне димензије града и понашања корисника, односно формирање увида у утицај спољашњег окружења на човеково сазнање и разумевање карактеристичних представа урбане средине.

Као што је раније истакнуто, доживљај границе отвореног јавног простора условљен је како њеним физичким карактеристикама, тако и друштвеним нормама. Лефевр (Lefebvre 2007) поред постојања три нераздвојиве димензије простора – менталне, физичке и друштвене, уочава и постојање четврте димензије, која се разликује у зависности од посматрања и може обухватити време, односно кретање/покрет. Линч (Lynch 1990) сматра да су токови кретања најзначајнија карактеристика при квалитетном обликовању слике града. Затим, Маданипур (Madanipour 1996: 66), кроз своје истраживање, које се техником менталног мапирања фокусирао на начин на који корисник памти своје окружење, закључује да значајан утицај на доживљај простора има кретање корисника. Такође, и Голиц (Golledge 1999), у својим истраживањима у вези са когнитивним мапама, границе види као ивице, које корисници простора доживљавају као вертикалне површине (природне, изграђене или скривене), које посматрају приликом кретања кроз простор, вођени својом унутрашњом репрезентацијом.

Може се закључити да корисников доживљај амбијенталних и архитектонских вредности отвореног јавног простора, у оквиру сложеног савременог контекста града, обликују границе. *Представа корисника о отвореном јавном простору испољава се кроз динамички доживљај флуидности његових граница у току кретања* и у овом раду биће истражена у односу на аспекте флексибилности, континуалности и пропусљивости.

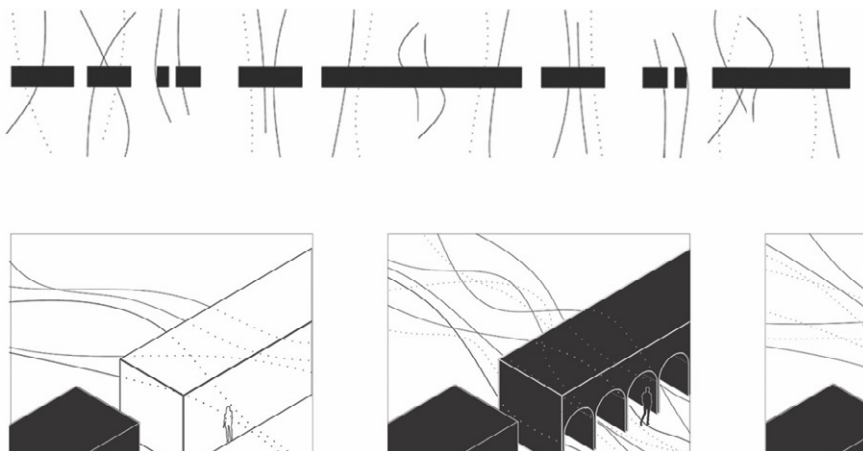
Флуидност границе: Флексибилност

Флуидност границе може се истражити са аспекта флексибилности, кроз механизам формирања ограничења, која одређују хијерархију приватности простора. Флексибилност границе наглашена је специфичним сусретом различитих простора, сукобима који се дешавају када се два простора боре за исту (заједничку) контуру (Занини 2002, Леонтиадис 2011), а испољена је доминантно кроз специфичности доживљаја границе отвореног јавног простора.

Аспект флексибилности границе одређен је интегрисањем карактеристика садржаја са карактеристикама изграђености простора. Овај аспект огледа се у могућности границе да одговори на потребе корисника у вези са остваривањем жељеног нивоа приватности у оквиру простора (Ракоњац 2016). С обзиром на то да отворене градске просторе одликује одвијање различитих активности (паралелно или према одређеном сезонском и/или дневном ритму), неопходно је интегрално истражити њихову намену, режиме употребе, али и хијерархију зона интимности. Зоне интимности простора су последица постојања граница

и представљају основни параметар помоћу којег се може испитати флексибилност. Ове зоне су резултат присуства различитих својстава простора, раздвојених структуром границе, што исходује појавом разноврсних потреба корисника за приватношћу. Као мерни параметар, може се дефинисати степен интимности који одређује доступност одређеног простора и огледа се како у физичкој приступачности, тако и у могућности остваривања визуелног контакта.

Степеновање интимности простора условљено је релацијама приватно – јавно, споља – унутра, отворено – затворено, примерено – непримерено, доступно – недоступно, које представљају генераторе активности у оквиру отвореног јавног простора. Као регулатор, којим се у простору остварује хијерархија зона интимности, издваја се могућност успостављања визуелног контакта између простора дефинисаних границом, што доприноси стварању утиска присуства других, али се издвајају и могућности „преливања” активности са једног на други простор. Алати којима се постиже овај вид степеновања испољавају се кроз обликовање границе и отвореног јавног простора: а) материјализација границе; б) постојање протективних елемената (аркаде, колонаде, славолуци, капије, итд.), као и в) денивелација у простору (слика 1). Поменути алати омогућавају остваривање осећаја сигурности корисника, али и дистанце, у односу на активности које се одвијају на отвореном јавном простору кроз избор жељеног комфора у простору – могућности успостављања одређене дозе изолованости у оквиру отвореног јавног простора.

Слика 1. Флуидност границе – флексибилност: (а) материјализација; (б) протективни елементи; (в) денивелације у простору

Флуидност границе, са аспекта флексибилности, испољена је кроз доживљај амбијенталних вредности и атмосфере у оквиру простора, што је последица остваривања жељеног комфора у односу на хијерархију зона интимности.

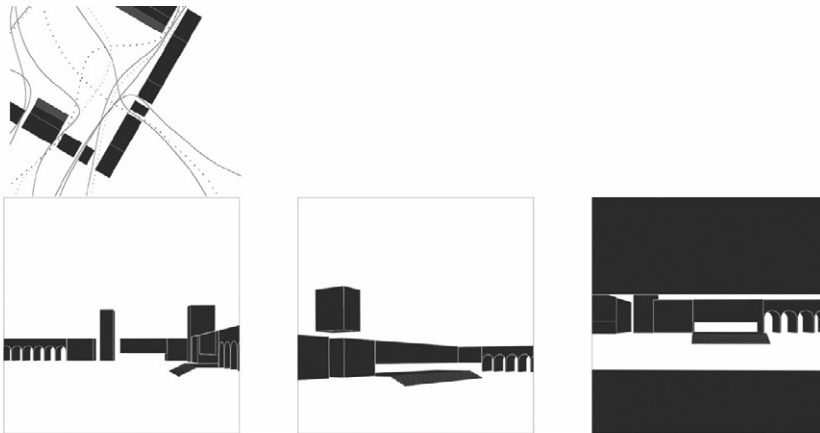
Флуидност границе: Континуалност

Континуалност, као аспект истраживања флуидности границе отвореног јавног простора, испољена је кроз доживљај целовитости и комплексности изградњености ове границе. Континуитет флуидности границе може се испитати кроз концепт тока у архитектури. За Кастелса (Manuel Castells), артикулација

токова у просторном смислу постаје питање односа архитектуре и културе, јер просторе јавне намене карактерише спонтаност употребе, густина интеракција, мултифункционалност и мултикултуралност. У складу са тим, ови простори постају главни конектори естетског искуства и социјализације (Кастелс 1996).

Осим значења физичког кретања, ток представља и динамично искуство архитектонских вредности у оквиру простора, сачињено од мултивалентне серије доживљаја и праваца. Ток представља градивни елемент флуидности, која се манифестује кроз чулну сложеност – пријем и разумевање чулних утисака и информација (Јерковић-Бабовић *et al* 2017). Питање границе, у складу са комуникационим значењима простора, можемо поставити у односу са флуидним квалитетима који афирмишу токове, кретања и догађаје, наспрот статичности изграђеног окружења. Ток се, као вредност архитектонског простора, уз физичко кретање у простору, може истражити у односу корисника и његових естетских искустава одређене архитектонске форме. На овај начин, доживљај континуалности границе отвореног јавног простора се трансформише од објективног, универзалног језика форме, која изражава функцију кретања, до субјективног, релационог естетског искуства, променљивог израза у обликовању и формирању простора (Јерковић-Бабовић *et al* 2018). Разумевање простора кретањем подразумева чулно ангажовање корисника приликом кретања које окупира његову пажњу и ствара флуидно искуство које је аутономно и субјективно.

Основна одлика тока је испољена кроз перцепцију у кретању или прецепцијом кретања и заснива се на константном покрету корисника и контекста. Кретање представља најзначајнији параметар помоћу којег се може сагледати аспект континуалности флуидности границе, имајући у виду да осликава јединство физичких статичних и динамичких компоненти архитектуре. Корисников доживљај изграђености простора се трансформише услед перспективних деформација и промене референтног места посматрача. Динамички аспект архитектуре може се испољити и кроз сопствена кинетичка својства – објекте или елементе изграђеног окружења, који се физички крећу у простору или код посматрача стварају визуелну илузију кретања. Приликом кретања, корисник доживљава окружење као догађај у времену, док је амбијент условљен просторно-временским и визуелним променама окружења (слика 2).

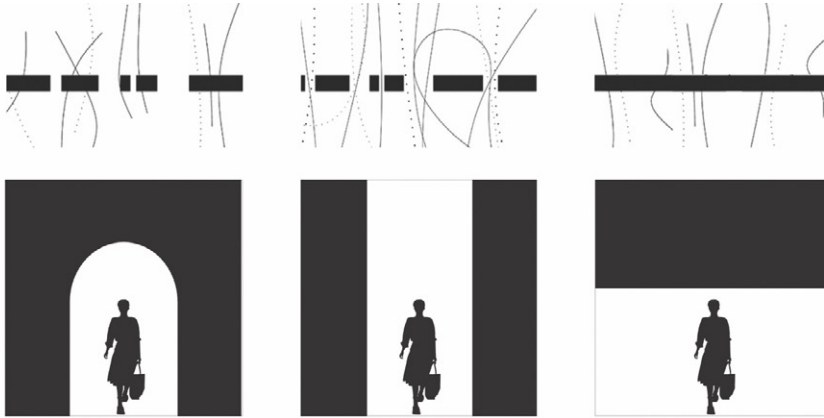
Слика 2. Флуидност границе – континуалност: доживљај корисника у односу на промену референтног места посматрања

Флуидност границе кроз аспект континуалности може се посматрати као последица асимилације токова из окружења у дефинисану структуру границе. Својства границе која, кроз кинестетичко искуство, доприносе перцептивном јединству контекста и амбијенталних вредности, омогућавају артикулисанији процес интерпретације и памћења простора. Са друге стране, наспрот динамичи искустава које производи ток, могућа је појава дисконтинуитета, што је испитано кроз аспект пропустљивости.

Флуидност границе: Пропустљивост

Флуидност границе наглашена је местом контакта два или више простора, али и позицијом могућег међусобног задирања једног простора у други, што се може истражити кроз аспект пропустљивости границе. Ослањајући се на тумачење флуидности савременог града, архитектке Игњаци де Сола-Моралеса (De Solà-Morales Rubió 1995), поред простора токова могуће је препознати појединачне фрагменте – празнине у оквиру структуре границе које су токовима изостављене. Ови фрагменти представљају места афирмације доживљајних потенцијала флуидности границе отвореног јавног простора. На овај начин, фрагменти (празнине) постају позиције које наглашавају дуалну природу границе испољену кроз њену потребу за повезивањем простора које раздваја.

Аспект пропустљивости одређен је интеракцијом простора које граница раздваја и испољен је кроз изграђену структуру границе отвореног јавног простора. Изграђеност границе отвореног јавног простора утврђује поделу на спољашње – унутрашње, отворено – затворено, доступно – недоступно, приватно – јавно и представља физички резултат механизма контроле непосредног окружења. (Ракоњац 2016) На овај начин, граница остварује регулацију размене простора, који дефинише са окружењем, имајући у виду да омогућава потпуно затварање – диференцијацију простора од остатка урбаног контекста или отварање јавног простора ка остатку окружења у којем се налази. Третман изграђене структуре границе кроз присуство отвора, односно продора или прекида у оквиру граничног појаса, дефинише ниво интеракције простора различитих карактера и представља основни регулатор контроле аспекта пропустљивости (слика 3). Начин на који граница дозвољава преплитање простора које дели дефинише развој активности у оквиру отвореног јавног простора.

Слика 3. Флуидност границе – пропустљивост: (а) отвор; (б) прекид; (в) продор

Може се закључити да је степен интеракције регулисан морфолошким карактеристикама границе отвореног јавног простора. Граница отвореног јавног простора, као феномен који одликује дифузност, испољава потенцијал преплитања простора које раздваја. Пропустљивост границе у сложеним урбаним контекстима може се манифестовати и кроз појаву запоседања јавног простора активностима које су смештене изван оквира граница. Ова појава наглашава својство флуидности границе и поспешује доживљајне потенцијале отвореног јавног простора услед непостојања јасне хијерархије архитектонских елемената. Флуидност границе, са аспекта пропустљивости, одликује дијалектички однос дефинисања јединственог простора (одређеног скупом карактеристика који га чине посебним) и неопходности остваривања интеракције са просторима изван његових оквира.

Закључна разматрања

У раду су наговештени перцептивни и доживљајни потенцијали границе отвореног јавног простора у савременом контексту града. Овим истраживањем успостављени су потенцијали доживљаја архитектонских и амбијенталних вредности границе у односу на концепт флуидности у архитектури. Кроз рад је представљен утицај границе на обликовање корисничког доживљаја амбијенталних и архитектонских вредности отвореног јавног простора у оквиру сложеног савременог контекста града. Савремени контекст захтева процесе константних протока и динамике, трансформишући елементе градске структуре у нове квалитете који делују на искуства корисника о простору и остварују утицај на промене њихових доживљаја окружења.

Граница отвореног јавног простора у овом раду дефинисана је као механизам за формирање ограничења која одређују хијерархију приватности простора. Услед своје улоге раздвајања простора различитих карактера, корисник ову границу перцепира као просторни феномен, без обзира на то да ли поседује физичке манифестације или је успостављена кроз дефинисане друштвене норме. Представа корисника о отвореном јавном простору формира се на основу доживљаја флуидности граница тог простора у току кретања корисника. Закључци

истраживања афирмишу доживљајне потенцијале флуидности границе кроз аспекте флексибилности, континуланости и пропустљивоти.

Флуидност границе испитана је са аспекта флексибилности кроз механизам формирања ограничења која одређују хијерархију приватности простора. Интерисање карактеристика садржаја са карактеристикама изграђености простора наглашава потенцијал границе да одговори на потребе корисника у вези са остваривањем жељеног нивоа приватности у оквиру простора. Ово истраживање је показало да је доживљај амбијенталних вредности и атмосфере у оквиру отвореног јавног простора последица остваривања жељеног комфора у односу на хијерархију зона интимности. Утицај границе на степеновање простора (дефинисање нивоа интимности) испољен је кроз доживљај релација приватно – јавно, споља – унутра, отворено – затворено, примерено – непримерено, доступно – недоступно, које представљају генераторе активности у оквиру отвореног јавног простора.

Континуалност флуидности границе је испитана кроз концепт тока у архитектури, док је представљена као последица асимилације токова из окружења у дефинисану структуру границе. Основни параметар помоћу којег се може сагледати овај аспект флуидности границе представља кретање, имајући у виду да осликава јединство статичних и динамичких компоненти архитектуре. Истраживање, кроз овај рад, је показало да флуидност границе, кроз кинестетичко искуство, доприноси перцептивном јединству контекста и амбијенталних вредности – одређује континуитет што резултује артикулацијом процеса интерпретације и памћења простора.

Флуидност границе, са аспекта пропустљивости, одликује дијалектички однос ограђивања и преплитања. Ово истраживање је показало да степен интеракције представља алат којим је могуће регулисати доживљајна својства флуидности границе. Степен интеракције условљен је морфолошким карактеристикама границе отвореног јавног простора, али пропустљивост границе, у сложеним урбаним контекстима, може се манифестовати и кроз умрежавање активности простора раздвојених границом. Ова појава наглашава својство флуидности границе и поспешује доживљајне потенцијале отвореног јавног простора кроз фузију изграђене структуре, активности и догађаја.

Значај овог истраживања огледа се у дефинисању границе отвореног јавног простора као феномена који поседује својства променљивости, релативности, дифузности и дијалектичности. Трансформација конвенционалних доживљајних вредновања границе указује да се у оквиру архитектонског дискурса тежи успостављању концепта флуидности као основног средства при формирању искуства простора. Услед дуалне природе коју граница поседује, кроз истраживање је истакнута вредност њене флуидности у стварању жељеног доживљаја амбијента отвореног јавног простора у оквиру комплексних урбаних односа града. Кроз приказ перцептивних вредновања архитектуре представљен је и значај границе за доживљај целокупног просторног контекста и формирање јединствене слике места која у свести корисника одређује идентитет града.

Допринос овог истраживања огледа се у потенцијалима унапређења и трансформације постојећих јавних простора, применом различитих аспеката флуидности границе у оквиру комплексних просторних ситуација, са тежњом прилагођавања токовима развоја савременог града.

Литература

- Васиљевић Томић 2007: Д. Васиљевић Томић, *Култура боје у зграду: идентитет и трансформација*, Београд: Универзитет у Београд, Архитектонски факултет.
- Гауса 2003: М. Gausa, *The Metapolis Dictionary of Advanced Architecture: City, Technology and Society in the Information Age*, Barcelona: Actar.
- Голиц 1999: R. G. Golledge, „Human Wayfinding and Cognitive Maps”, in: *Wayfinding Behavior: Cognitive Mapping and Other Spatial Processes*, Baltimore: Johns Hopkins University Press, 5-45.
- Де Сола-Моралес Рубио 1995: I. De Solà-Morales Rubió, „Terrain vague”, in: *Anyplace*, Cambridge, Mass.: MIT Press, 118-123.
- Ђокић, Ракоњац 2015: V. Đokić, I. Rakonjac, „Analysis of the Way and Surroundings in Which Lighting Forms Architectural Ambience Within Public Open Space: Case Study of the Skadarlija Pedestrian Zone in Belgrade”, in: N. Erdoğan (ed.), *12th International Conference - Standardization, Prototypes and Quality: A Means of Balkan Countries' Collaboration*. Izmit, Turkey: Kocaeli University 119-126.
- Еко 1973: У.Еко, *Kultura, informacija, komunikacija*, Београд: Nolit.
- Занини 2002: P. Zanini, *Značenje granice. Prirodna, istorijska i duhovna određenja*, Београд: Clio.
- Јерковић-Бабовић *et al* 2018: Б. Јерковић-Бабовић, А. Зорић, Н. Фотирић, „Од артефакта до ефекта: Развој флуидности архитектонског простора”, у: Б. Мандић, Ј. Анастасијевић (ур.), *Музика знакова / Знакови у музици и New Born Art* – Књига 3, Крагујевац: Универзитет у Крагујевцу, 247-257.
- Јерковић-Бабовић *et al* 2017: Б. Јерковић-Бабовић, А. Зорић, Д. Васиљевић Томић (2016), „Контекстуализација тока и празнине у естетичком читању архитектуре: Мостарска петља у Београду”, у: Б. Мандић, Ј. Анастасијевић (ур.), *Савремена музика између тишине и звука / Архитектура у комуникативном дискурсу / Балкан – место сусреша култура и уметности* – Књига 3, Крагујевац: Универзитет у Крагујевцу, 181-191.
- Кален 1990: G. Cullen, *Gradski pejzaž*, Београд: Грађевинска књига
- Кастелс 1996: М. Castells, *The Rise Of The Networked Society*, 2. ed., Oxford: Blackwell Publishers.
- Ковен 2005: R. Cowan, *The Dictionary of Urbanism*, UK: Streetwise Press, 391-392.
- Криер 1991: R. Krier, *Gradski prostor: U teoriji i praksi*, Београд: Грађевинска књига.
- Леонтиадис 2011: S. Leontiadis, „The Architecture of Public Open Urban Spaces; How to Define a Syntax in the Contemporary Urban Environment”, in: *PHIDAC III International Symposium*, University of Novi Sad, Novi Sad, Serbia, 141-148.
- Лефевр 2007: H. Lefebvre, *The Production of Space*, USA: Blackwell Publishing.
- Линч 1990: К. Lynch, *The Image of the City*, USA: The M.I.T. Press.
- Маданипур 2005: А. Madanipour, *Public and Private Spaces of the City*, London and New York: Routledge.
- Маданипур 1996: А. Madanipour, *Design of Urban Space. An Inquiry into a Socio-spatial Process*, London and New York: Routledge.
- Норберг-Шулц 1990: С. Norberg-Schultz, *Stanovanje. Stanište, urbani prostor, kuća*, Београд: Грађевинска књига.
- Паласма 2014: J.Pallasmaa, „Space, Place and Atmosphere. Emotion and Peripheral Perception in Architectural Experience”, *Lebenswelt magazine of the University of Mila*, 4/2014.

Ракоњац 2016: И. Ракоњац, *Феномен зранице отвореног јавног простора и допринос осветљења наглашавању њеног значаја* (Докторска дисертација), Београд: Универзитет у Београду, Архитектонски Факултет.

Речник српског језика 2007: *Речник српског језика*, М. Николић (ур.), Нови Сад: Министарство науке Републике Србије.

Хајдегер 2009: М. Heidegger, „Грађење, становање, мишљење”, у: Р. Војанић, В. Ђокић (ур.), *Теорија архитектуре и урбанизма*, Београд: Архитектонски факултет, 115-124.

FLUIDITY OF OPEN PUBLIC SPACE BOUNDARY

Summary

Boundary connects areas of different significance, depicting their characteristic. Dual nature emphasises the fluidity of the boundary expressed through spatial perception within the mobility framework in open public spaces. Significance of this paper is reflected in defining open public space boundary phenomenon. This phenomenon is presented through variability, relativity, diffusion and dialecticism. Transformation of conventional boundary perception implies occurrence of fluidity concept as a basic tool for spatial experience recognition within architecture discourse. Evaluation of architecture receptiveness depicts boundary significance in experiencing integral spatial context and determines city identity. Goal of this paper is to understand relation of boundary to user's experience of ambient and architecture values of open public space within complex city context. Different user's understanding of the boundary reflects in variety experiences of visual spatial dynamics, due to change of understanding of architecture elements hierarchy. Boundary influence on user's perception of open public space is expressed through unique spatial feature – fluidity. This paper depicts boundary fluidity by forming dynamic experience of open public space through mobility and investigates aspects of flexibility, continuity and permeability. Potentials of boundary perception, during acquiring spatial experiences, are challenged through property of boundary fluidity which is expressed as unity of static and dynamic architecture components. This research contributes through improvement and transformations of existing public spaces within the frame of complex spatial situations aspiring adaptation to development of contemporary city.

Keywords: mobility, flow, flexibility, continuity, permeability, ambient values

Ivana M. Rakonjac
Bojana M. Jerković-Babović

Филолошко-уметнички факултет Крагујевац

СРПСКИ ЈЕЗИК, КЊИЖЕВНОСТ, УМЕТНОСТ
Зборник радова са XIII међународног научног скупа
одржаног на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу
(26–27. X 2018)

Књига III

**РОЂЕЊЕ У МУЗИЦИ
&
NEW BORN ART**

Лектура и коректура
Ђорђе Радовановић

За издавача

Зоран Комадина, редовни професор
декан Филолошко-уметничког факултета

Технички уредник
Стефан Секулић

Штампа
Филум, Крагујевац

Тираж
150

ISBN
978-86-80796-43-7

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

78.06:392.1(082)
7.046(082)
791.23:392.1(082)

МЕЂУНАРОДНИ научни скуп Српски језик,
књижевност, уметност (13 ; 2018 ; Крагујевац)

Српски језик, књижевност, уметност : зборник радова са XIII међународног научног скупа одржаног на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу (26 - 27. X 2018). Књ. 3, Рођење у музици & New Born Art / уредници Биљана Мандић, Јелена Атанасијевић. - Крагујевац : Филолошко-уметнички факултет, 2019(Крагујевац : Family press). - 399 стр. : илустр. ; 24 cm

Текст ћир. и лат. - Тираж 150. - Стр. 5: Три свеске радова са XIII међународног научног скупа Српски језик, књижевност, уметност / Уредништво. - Стр. 7-8: О трећој, уметничкој књизи зборника са XI [!] тј. XIII Међународног научног скупа Српски језик, књижевност, уметност / Уредништво. - Напомене и библиографске референце уз текст. - Библиографија уз сваки рад. - Summaries.

ISBN 978-86-80796-43-7

а) Музика - Мотиви - Рођење - Зборници б) Ликовна уметност - Мотиви -Рођење - Зборници в) Филм - Мотиви - Рођење - Зборници

COBISS.SR-ID 280448524

ХИИ међународни научни скуп

Српски језик, књижевност, уметност

Крагујевац, 26–27. X 2018.

ПРОГРАМ

ФИЛУМ

ФИЛОЛОШКО-УМЕТНИЧКИ ФАКУЛТЕТ
УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ

**XIII МЕЂУНАРОДНИ НАУЧНИ СКУП
СРПСКИ ЈЕЗИК, КЊИЖЕВНОСТ, УМЕТНОСТ
(ФИЛОЛОШКО-УМЕТНИЧКИ ФАКУЛТЕТ У КРАГУЈЕВЦУ 26–27. X 2018)**

Петак, 26. 10. 2018.

9.00–12.00 РЕГИСТРАЦИЈА УЧЕСНИКА

**10.00 СВЕЧАНА САЛА РЕКТОРАТА
ОТВАРАЊЕ СКУПА**

**10.30 СВЕЧАНА САЛА РЕКТОРАТА
ПЛЕНАРНА СЕДНИЦА**

Снежана Петровић (Београд)

Српски рјечник - од манастирске штампарије до речничке платформе

Драгана Вукићевић (Београд)

Шта се уписивало у знак „беба“?

Зоран Божанић (Београд)

Старогрчка хармонија: од митологије до рађања науке

**11.30 ХОЛ ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА
КОКТЕЛ**

15.00–16.45 РУЧАК

20.00 СВЕЧАНА ВЕЧЕРА

I ЛИНГВИСТИЧКИ ДЕО СКУПА

Петак, 26. 10. 2018.

12.00–15.00 СВЕЧАНА САЛА РЕКТОРАТА

Секција I/1: Структура Вуковог књижевног језика и данашњи српски књижевни језик

Председавају: Никола Рамић, Миланка Бабић

Миланка Бабић (Пале)

Вокалски везници у функцији зависних у српском језику

Нина Милановић (Бијељина)

Ред ријечи у народним приповијеткама Вука Караџића

Никола Рамић (Крагујевац)

Акцентске парадигме у првом и другом издању *Српског рјечника*

Михаило Шћепановић (Београд)

Топоними Дробњака под лупом Вуковог *Рјечника*

Милка Николић (Крагујевац), Бојана Вељовић (Крагујевац)

Стилистичке доминанте у делу *Ужице са вранама* Љубомира Симовића

Веселина Ђуркин (Сомбор)

Деминутивне и аугментативне ријечи у Вуковим народним приповијеткама и *Српском рјечнику*

Петак, 26. 10. 2018.

12.00–14.00 САЛА ЗА СЕМИНАРЕ ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА

Секција I/2: Структура и значај Вукова *Српског рјечника*

Председавају: Предраг Мутавџић, Маја Вукић

Маја Вукић (Ниш)

Непроменљиве речи у Вуковом *Рјечнику*

Тамара Лутовац (Крагујевац)

Графија и правопис писама турског султана Мехмеда II Дубровнику

Предраг Мутавџић (Београд), Драгана Ткалац (Београд)

Историјски значај појаве првих речника савременог српског и грчког језика (Вук Караџић и Адамантиос Кораис)

Жељко Степановић (Београд)

Српски рјечник (1818) и *Nowy słownik kieszonkowy polsko-niemiecko-francuzki* (1805)

Александер Урком (Будимпешта)

У сусрет новом мађарско-српском речнику: 50 година након последњег озбиљнијег двојезичног речника

Марина Кебара (Крагујевац)

Славено-сербска и Народна сербска ијеснарица Вука Караџића у светлу збирке *Песме зајадних Словена* А. С. Пушкина

Наташа Спасић (Крагујевац)

Поредбене и/или начинске конструкције од Вука до данас

Петак, 26. 10. 2018.

17.00–19.30 СВЕЧАНА САЛА РЕКТОРАТА

Секција I/3: Српски књижевни језик у преводима у Вуково доба и данас

Председавају: Гордана Димковић Телебаковић, Ана Јовановић

Јулијана Вучо (Београд), Јелена Филиповић (Београд)

Српски као страни језик окружења и образовања

Ана Јовановић (Београд), Ивана Вучина Симовић (Београд)

Причаћу вам причу: наративна структура у приповедању на српском језику код једнојезичне и вишејезичне деце

Аница Крсмановић (Крагујевац)

Етноцентризам и страх од асимилације као предиктори мотивације за учење енглеског језика код студената нефилолошких студија у Србији

Гордана Димковић Телебаковић (Београд)

Семантичко-морфолошко-преводна метода у анализи српског и енглеског језика у контакту

Даница Јеротијевић Тишма (Крагујевац)

Реверзибилна интерференција на примеру времена наступа звучности код српских ученика енглеског као страног језика

Александра Радовановић (Врњачка Бања)

Изражавање динамичке модалности у српском језику

Милан Тодоровић (Крагујевац), Јелена Павловић (Крагујевац)

Семантички и комуникативни превод *Алисе у земљи чуда*: узроци, интенције и карактеристике два различита превода

Петак, 26. 10. 2018.

17.00–19.00 САЛА ЗА СЕМИНАРЕ ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА

Секција I/4: Лексика у *Српском рјечнику* и у данашњем српском језику

Председавају: Ивана Лазић Коњик, Јадранка Милошевић

Неђо Јошић (Београд)

Вуков *Српски рјечник* (1818) у свјетлости рефлексije народних умотворина

Бранкица Марковић (Београд)

Виноградарска лексика у првом издању Вуковог *Српског рјечника* (1818) и у данашњем српском језику

Ивана Лазић Коњик (Београд), Маријан Јелић (Сомбор)

Фолклорна лексика у Вуковом *Рјечнику* и у данашњем српском језику

Јадранка Милошевић (Београд)

Лексика у *Српском рјечнику* и у данашњем српском језику

Горица Томић (Крагујевац)

Лексема *језик, р(и)јеч* и *књига* из перспективе Вуковог *Рјечника* и данашњег српског језика

Мирјана Обрадовић (Крагујевац)

Негативна номинација човека у Вуковом *Српском рјечнику* (1818)

Субота, 27. 10. 2018.

9.00–12.00 РЕГИСТРАЦИЈА УЧЕСНИКА

Субота, 27. 10. 2018.

9.00–11.30 СВЕЧАНА САЛА РЕКТОРАТА

Секција I/5: Стилистика Вуковог и данашњег српског књижевног језика

Председавају: Ивана Палибрк, Росица Стефчева

Милош Ковачевић (Београд, Крагујевац)

(Не)супституентност везника „и” и „а” у копулативној употреби

Росица Стефчева (Софија)

Функционисање партикула међутим/обаче у оквиру функционално-семантичке и синтаксичке парадигме адверзативних конектора (на материјалу контрастивне анализе функционисања лексема међутим/обаче у српском и бугарском језику)

Ивана Палибрк (Крагујевац)

Енглески по Вуку? – графостилемски аспект романа *Ридли Вокер*

Јелена Стевановић (Београд)

Расцепљене (cleft) реченице у публицистичком стилу

Јулијана Стевановић (Крагујевац)

Однос парцелације и супстантивног исказа у језику књижевности од Вука до данас

Стефан Тодоровић (Крагујевац)

Декомпоновање глагола у научним полемикама Вука Караџића

Биљана Ристић (Београд)

Песма *Молишва кнеза српског Михаила на брегу морском*

Марија Раковић (Крагујевац)

Модели просте реченице у уџбеницима српског као страног језика за А ниво

Субота, 27. 10. 2018.

9.00–11.30 САЛА ЗА СЕМИНАРЕ ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА

Секција I/6: Српски језик у контрастивним анализама

Председавају: Дејан Каравесовић, Милица Баџић

Дејан Каравесовић (Крагујевац)

Енглеске прогресивне конструкције наспрам српских имперфективних предиката

Милица Баџић (Крагујевац)

Контрастивна анализа жанра онлајн похвала издавача на српском и енглеском језику

Јелена Јосијевић (Крагујевац)

Модел афирмативне лексичко-синтаксичке суперлативности у српском и енглеском језику

Ана Вучићевић (Крагујевац), Александра Савић (Крагујевац)

Експлицитна рефлексивност у приказима српских и енглеских аутора

Нина Манојловић (Крагујевац), Ивана Митић (Ниш)

ВРЕМЕ као *ПРОИЗВОД* у српском и енглеском језику

Ема Живковић (Крагујевац)

Контрастивна анализа именичких сложеница у Вуковом *Српском рјечнику* и Џонсоновом *Речнику енглеског језика*

Валентина Будинчић (Београд)

Епоними као врста посуђеница у српском спортском регистру

Горана Зечевић Крнета (Крагујевац)

Синтаксичко-семантичке особености груписања предлога у савременом шпанском књижевном језику и могућности њиховог превођења на српски језик

Субота, 27. 10. 2018.

12.00–14.30 СВЕЧАНА САЛА РЕКТОРАТА

Секција I/7: Српски језик према другим језицима у Вуково доба и данас

Председавају: Даница Недељковић, Вера Јовановић

Вера Јовановић (Крагујевац)

Глаголска времена као маркери догађајне плуралности у српском и француском језику

Веран Станојевић (Београд)

Неке дискурзивне одлике српских и француских глаголских времена

Јелена Китановић (Крагујевац)

Субјунктив у роману *Трагалац за златом* Жан-Мари Гистав ле Клезиса и његови преводни еквиваленти

Анђела Васиљевић (Београд)

Француски реформулативни конектори и њихови преводни еквиваленти у српском језику

Даница Недељковић (Крагујевац), Никола Вујчић (Крагујевац)

Употреба геминатних фразема у савременом немачком и српском језику

Јулијана Вулетић Ђурић (Крагујевац)

Граматичке трансформације у говору Срба у Немачкој

Софија Мијовић (Крагујевац)

Номиналне форме ословљавања у романима Бранка Ћопића и њиховим преводима на немачки – употреба лексике за сродство при ословљавању непознатих особа

II КЊИЖЕВНОКУЛТУРОЛОШКИ ДЕО СКУПА

Петак, 26. 10. 2018.

12.00–15.00 СВЕЧАНА САЛА ЕКОНОМСКОГ ФАКУЛТЕТА

Секција II/1: Бебе

Председава: Драган Бошковић

Александар Јерков (Београд)

Оно што се не може породити. Пресократизовани смисао хермејеутике: нежељене бебе и бездетност – Андрић и Црњански, или како оправдати немогући наслов једног реферата у којем треба рећи оно што се не може казати чак ни уколико се о томе неко мора запитати

Саша Радовановић (Крагујевац)

Праврлина, деца и небеско царство; хришћанска вера као пракса у Ничеовом тумачењу

Слободан Аничић (Бања Лука)

Дијете – богословски и филозофски значај

Јован Лазаревић (Београд)

„Заиста вам кажем, ако се не обратити и не будете као деца, нећете ући у Царство небеско” (Матеј 18, 3-4)

Ivan Majić (Zagreb)

Bog utjelovljen u Djetetu – Sv. Franjo i franjevački kult Djeteta u jaslama

---

Биљана Ђорић Француски (Београд)

Плава беба = господар васељене

Сања Голијанин Елез (Нови Сад)

Илуминација мита о поновном рођењу као естетичко-онтолошка динамика херменеутичке парадигме српске књижевности – од аркадијског почела (идентитета духовности детињства) до религиозног профетизма и есхатолошког говора утопијске дихотомије

Светлана Рајичић Перић (Крагујевац)

Идентитет бебе икс у дистопијама и перформансу

Зоран Поњавић (Крагујевац)

Правни статус зачетог детета

Драган Бошковић (Крагујевац)

Бебе: абортус хуманитета

Петак, 26. 10. 2018.

12.00–15.00 А5 ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ

Секција II/2: Бебе

Председава: Марија Лојаница

Јелица Вељовић (Крагујевац)

Јесу ли трансхуманистичке бебе (анти)хумане? О трансформацији Homo sapiens-a

---

Никола Бубања (Крагујевац)

Аутоматизовано звездано опсервационо возило и друге бебе

Марија Лојаница (Крагујевац)

Популарна семиотика: бебе у америчкој краткој прози

Биљана Влашковић Илић (Крагујевац)

Слушкиње и супруге у теорији жртви Маргарет Етвуд

Александра Кастратовић, Мирјана Мићић (Београд)

Слушкињина прича: очи усмерене у дете

Јелена Арсенијевић Митрић (Крагујевац)

Одгој душе у романима Џ. М. Куџија: *Исусово детињство* и *Исусово школовање*

Јасмина Ахметагић (Лепосавић)

Криза адолесценције и(ли) криза хуманитета: *Ловац у жици*

Никола Бјелић (Ниш)

Беба и скандал: беба у савременој француској књижевности

Новица Петровић (Београд)

Потомство Џеферсон ерплејн у свемиру – последњи узлет калифорнијске рокерске контракултуре?

Петак, 26. 10. 2018.

17.00–20.00 СВЕЧАНА САЛА ЕКОНОМСКОГ ФАКУЛТЕТА

Секција II/3: Бебе

Председава: Лидија Делић

Снежана Вукадиновић (Нови Сад)

Бебе али хероји: случај Херакла и Марка Краљевића

Славица Гароња Радованац (Крагујевац)

„Чедо пренејако” – мотив ванбрачног детета у српској народној лирској песми и балади

Лидија Делић (Београд)

„На ножу је чедо извадио”. Контровезни статус бебе у усменом фолклору

Драгољуб Перић (Нови Сад)

Вампировић: трансформације фолклорних представа о вампировом детету у српској приповеци XIX, XX и почетком XXI века

Ђорђе Ђурђевић (Крагујевац)

О расту после смрти: саоднос анђела смрти и умирућег детета у Андерсеновој бајци „Анђео”

Анка Симић (Крагујевац)

Рођење као место почетка српске средњовековне хагиографије

Ана Живковић (Крагујевац)

Метафизичке дилеме Јована Суботића у песми „Ембриону”

Биљана Солеша (Ниш)

Слике детињства у приповеци српског реализма

Марија Грујић (Београд)

Човек који (ни)је био дете: *Газда Младен* Борисава Станковића

Вјара Најденова (Пловдив)

Рађање једне националне самосвести или прва искра Препорода – трагом Пајсијевог *Историје славјано-бугарске*

Петак, 26. 10. 2018.

17.00–20.00 А5 ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ

Секција II/4: Бебе

Председава: Биљана Ђорић Француски

Александар Петровић (Београд), Александра Стевановић (Београд)

Симулакрум зачећа

Јована Стевановић (Београд)

Биоетика рађања у роману *Раки* Б. Вонгара и драми *Брзина шуме* Стојана Стива Тешића

Јелена Тодоровић (Крагујевац)

Еурипидова Медеја и њена деца

Јована Николић, Антоније Симић (Нови Сад)

(ПРЕ)натално ЧУДО и чудесно рођење

Дина Липјанкић (Крагујевац)

Уметникове бебе

Неда Срећковић (Крагујевац)

Утроба – тамница која рађа смрт. Чедоморство у драми *Фауст* Ј. В. Гетеа

Катарина Милић (Крагујевац)

Десемантизација поетског дискурса и инфантилност исказа у поезији Жана Тардијеа

Томислав Павловић (Крагујевац)

Врли нови свет у роману *Мршве бебе* Мартина Ејмиса

Бошко Француски (Београд), Биљана Ђорић Француски (Београд)

Како се презива ова беба? Културолошка анализа српских и британских презимена

Субота, 27. 10. 2018.

9.00–12.00 СВЕЧАНА САЛА ЕКОНОМСКОГ ФАКУЛТЕТА

Секција II/5: Бебе

Председава: Данијела Јањић

Драган Бабић (Нови Сад)

Очеви и деца Првог светског рата у прози Милоша Црњанског и Ернеста Хемингвеја

Ђорђе Радовановић (Крагујевац)

Суицид и зачеће у раној прози Милоша Црњанског

Данијела Јањић (Крагујевац)

Тајна уметничког рођења у *Књизи о Микеланђелу* Милоша Црњанског

Марија Пантовић (Нови Пазар)

(Не)могућност рађања у *Другој књизи Сеоба* Милоша Црњанског

Даница Савић (Крагујевац)

Смрти нема. Има ли рођења?

Часлав Николић (Крагујевац)

Чија је беба 20. век? Патолошка перспектива у *Роману о Лондону* Милоша Црњанског

Оља Василева (Крагујевац)

„Машалах, машалах! Не буди му урока!”

Марија Шљукић (Београд)

Ставање дечака Лазара у свет одраслих у *Причама за децу* Иве Андрића

Милица Алексић (Ниш)

Родитељство у роману *Госпођица* Иве Андрића

Јасмина Теодоровић (Крагујевац)

Простори азила и дисциплински поредак: рађање психијатријске моћи

Субота, 27. 10. 2018.

9.00–12.00 А5 ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ

Секција II/6: Бебе

Председава: Мирјана Секулић

Милена Нешић Павковић (Крагујевац)

Бити дете после холокауста је (не)допустиво?!

Мирјана Секулић (Крагујевац), Светлана Стевановић (Крагујевац)

Деца Ернана Кортеса – идентитет Мексика

Ксенија Вранеш (Београд)

Кортасарове бебе: Рокамадур и Мануел

Сара Симић (Крагујевац)

Свет одраслих из перспективе наратора-детета на примерима романа *Животи је пред тиобом* Романа Гарија (Емила Ажара) и *Лимени добош* Гинтера Граса

Станислав Томић (Зворник)

Неке философске, социолошке и теолошке рефлексије о мотиву чедоморства у роману *Плодови земље* Кнута Хамсуна

Наташа Јевђевић (Крагујевац)

Томас Бернхард – Рађање је злочин првог реда

Бранка Огњановић (Крагујевац)

Рођење и смрт у драми *Болест или модерне жене* Елфриде Јелинек

Наташа Антонијевић (Крагујевац)

Потомство као казна у роману *Пејто дејте* Дорис Лесинг и драми *Ричард Трећи* Вилијема Шекспира

Ана Ситарица (Београд)

Симболика бебе у Пинтеровој драми *Пејео њејелу*

Никола Поповић (Крагујевац)

Драма одрастања у књизи *Софија се увек облачи у црно* Паола Коњетија

Субота, 27. 10. 2018.

12.00–15.00 СВЕЧАНА САЛА ЕКОНОМСКОГ ФАКУЛТЕТА

Секција II/7: Бебе

Председава: Снежана Милосављевић Милић

Снежана Милосављевић Милић, Радослав Ераковић (Ниш)

У потрази за најмлађим јунацима српске књижевности

Маја Медан (Нови Сад)

Потрага за изгубљеним детињством: Милан Дединац и Артур Рембо

Александра Матић (Крагујевац)

(По)рађање цивилизације, човека, језика у роману *Дан шестии* Растка Петровића

Наташа Дракулић (Нови Сад)

Симболика рађања у роману *Дан шестии* Растка Петровића

Александра Секулић (Београд)

Песме (ни)су деца, деца нису песме: О нерођеном Ивана В. Лалића

Миломир Гавриловић (Крагујевац)

Нерођени и изговорени: проблем

Емина С. Перић Комненовић (Крагујевац)

Фетус и репродукција смрти у роману *Вере и завере* Александра Тишме

Соња Веселиновић, Соња Миловановић (Нови Сад)

Тајна рођења: мотив порођаја код савремених српских песникиња

Јелена Младеновић (Ниш)

Искуство мајчинства у *Постељници* Оливере Недељковић

Субота, 27. 10. 2018.

12.00–15.00 А5 ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ

Секција II/8: Бебе

Председава: Душан Живковић

Павле Ботић (Нови Сад)

Христоликост душе дечије

Анкица Вучковић (Нови Сад)

„Тражим пуно поштовање за грађане растом мање” – позитивна онтологија детињства у култури и уметности друге половине 20. века

Душан Живковић (Крагујевац)

Стилске карактеристике успаванке

Милица Вучковић (Нови Сад)

Одгонетање бебећег света у поезији Тода Николетића

Милош Јоцић (Нови Сад)

Езотерија рођења: рођење, развитак и смрт у интермедијалним књижевним делима Владана Радовановића

Владимир Перић (Крагујевац)

Повратак на почетак: онтологија симулације узрасног реверзибилитета у дијалектичким односима дада(беба)-свет(мајка)

Милан Гровић (Нови Сад)

Чедоморство као узрок духовног преображаја главног јунака у роману *Лушајући Бокељ* Николе Маловића

Нина Б. Марковић (Крагујевац)

Идеја о путовању душе у роману *Савршено сећање на смрти* Радослава Петковића

Катарина Мијаљевић (Крагујевац)

Када човек постаје човек: биолошки, културолошки, друштвено-правно

III МУЗИКОЛОШКИ ДЕО СКУПА

Петак, 26. 10. 2018.

12.00–15.00 СВЕЧАНА САЛА ДРУГЕ КРАГУЈЕВАЧКЕ ГИМНАЗИЈЕ

Секција III/1: Музика и медији / Јубилеји

Председава: Снежана Николајевић

Марија Ђирић (Крагујевац)

Концерт као медијска форма и примарни вид пласирања музике: контексти и линије развоја

Снежана Николајевић (Крагујевац)

Међусобни утицаји музике и телевизије: телевизијска опера и телевизијски балет

Маја Радивојевић (Крагујевац)

Музичко позориште – музички театар – инструментални театар / нови музички театар: еволуција жанра

Моника Новаковић (Београд)

Између филмске јаве и позоришног сна: интермедиијалност на примеру филма *Свешта позорнице* Чарлија Чаплина

Ерна Делић (Београд)

Смрти у Венецији – интертекстуалност и жанровска хибридизација у делима Мана и Висконтија

Катарина Митић (Београд)

Доова виолина – музика и музички инструмент као „актери” документарног филма о Холокаусту

Катарина Лазаревић Сретеновић (Крагујевац)

‘Нови’ медији и колективно (музичко) памћење

Лука Марковић (Београд)

Отпор и пристајање у музици популарне културе

Ања Лазаревић Коцић (Крагујевац)

Многострука уметничка делатност Леонарда Бернштајна – 100 година од рођења

Дина Војводић (Београд)

Рецепција стваралаштва Љубице Марић сагледана из критичарског угла Петра Бингулца

Драгана Тодоровић (Београд)

Сто година од рођења Боривоја Поповића (1918–2018)

Петак, 26. 10. 2018.

17.00–20.00 СВЕЧАНА САЛА ДРУГЕ КРАГУЈЕВАЧКЕ ГИМНАЗИЈЕ
Секција III/2: Еволутивни процес у музичкој теорији и пракси

Председава: Зоран Божанић

Ивана Вуксановић (Београд)

Генеза музичке семиологије

Гарун Малаев (Београд)

Еволуција, музичка „теорија” и музичка „пракса”

Предраг Репанић (Београд)

Техника релационих стрета у фути дис-мол BWV 853, из *Добро ѿемјерованој клавира* I, Ј. С. Баха

Тања Мијатовић (Београд)

Рађање галантног стила: теоријско-аналитичко сагледавање

Јасна Вељановић (Крагујевац)

Паралела између Скарлатијевих соната и Бахових свитних ставова: допринос еволуцији сонатне форме

Дубравка Јовичић (Београд)

Вода као инспирација у делима за клавир Клода Дебисија

Милена Јовановић (Крагујевац)

Јединство у различитости – питање формалних принципа у *Лирској свитни* Албана Берга

Јелена Младеновски (Крагујевац)

Успаванка као оличење спокоја и нежности у уметничкој музици за децу

Биљана Мандић (Крагујевац)

Музика за децу између два светска рата

Сања Пантовић (Крагујевац)

Збирка композиција за клавир четвороручно француског композитора Жана Франсеа: *Пејнаестіи појирјешта деце Огјиста Реноара*

Субота, 27. 10. 2018.

12.00–15.00 СВЕЧАНА САЛА ДРУГЕ КРАГУЈЕВАЧКЕ ГИМНАЗИЈЕ
Секција III/3: Музичке дисциплине сагледане кроз еволуцију / Дечје музичко стваралаштво

Председава: Јелена Беочанин

Јелена Беочанин (Крагујевац)

Задаци основног и средњег музичког образовања као предуслови савладавања проширено-тоналне и атоналне музике на универзитетском нивоу

Ивана Хрпка Вешковац (Београд)

Руски аутори и професори солфеђа - најмлађима и њиховим родитељима: увод у музичко образовање

Невена Вујосевић (Крагујевац)

Опажање хармонских структура код новорођенчади и њихова афективна реакција на задати музички садржај

Марија Ивановић (Ужице)

Дечје музичко стваралаштво и игра

Јасмина Столић (Вршац)

Менторство као најефикаснији вид диференцијације у раду са музички талентованом децом

Биљана Павловић (Косовска Митровица, Лепосавић)

Улога наставе музичке културе у процесу социјализације ученика основношколског узраста

Јелена Јоковић (Београд)

Деца као чувари народне традиције кроз „народну музичку педагогију” на примеру дечјих трубачких оркестара западне Србије

Борисав Миљковић (Београд)

Улога деце у чувању народне традиције

IV ПРИМЕЊЕНА И ЛИКОВНА УМЕТНОСТ

Петак, 26. 10. 2018.

12.00–15.00 САЛА ЗА СЕДНИЦЕ НА ПРАВНОМ ФАКУЛТЕТУ

Секција IV/1: Newborn Art

Председава: Јелена Атанасијевић

Драгана Васиљевић Томић (Београд), Марија Миловановић (Београд)
Механизми памћења као метод формирања културно просторног идентитета

Бојана Јерковић Бабовић (Београд), Небојша Фотирић (Београд)
Архитектура токова: позиција архитектонске форме између креирања објекта и креирања поруке

Ана Зорић (Београд), Милош Костић (Београд)
Простори мира – рекреација као метод програмске трансформације војне инфраструктуре

Ивана Ракоњац (Београд), Бојана Јерковић Бабовић (Београд)
Флуидност границе отвореног јавног простора

Вања Спасеновић (Београд), Ивана Ракоњац (Београд)
Мапирање културно-историјских амбијенталних целина Београда: применљивост психогеографских метода

Марко Грковић (Крагујевац)
Виртуелна реконструкција античког града Norreum Margi

Јелена Атанасијевић (Крагујевац), Драган Марчетић (Београд)
Smart Cities

Петак, 26. 10. 2018.

17.00–20.00 САЛА ЗА СЕДНИЦЕ НА ПРАВНОМ ФАКУЛТЕТУ

Секција IV/2: Newborn Art

Председава: Војислав Илић

Nikos Arvanitidis (Kosovska Mitrovica), Aleksandra Arvanitidis (Kosovska Mitrovica)
Музеј у доба digitalne umetničke prakse

Војислав Илић (Крагујевац, Приштина), Тамара Стојановић Ђорђевић (Крагујевац)
Информационо-комуникациона технологија и електронско учење као фактори унапређења наставе ликовне културе

Маја Станковић (Крагујевац)
Нивои препознавања у комуникацијској феноменологији дела ликовне уметности – суштина, паралелна стварност или игра речи

Лидија Маринков Павловић (Нови Сад)

Савремено сликарство као плурална уметничка пракса

Неда Радоичић (Београд)

Сензибилност у филму *Salt of the Earth* Вима Вендерса

Драгана Кружић (Београд)

Интердисциплинарност, интермедијалност и интертекстуалност у дјелу Ивана Ладислава Галете

Субота, 27. 10. 2018.

12.00–15.00 САЛА ЗА СЕДНИЦЕ НА ПРАВНОМ ФАКУЛТЕТУ

Секција IV/3: Newborn Art

Председава: Ирена Кнежевић

Миa Арсенијевић (Јагодина)

Не-видљиво присутни: мајка и дете у *Post-Partum Document*-у Мери Кели

Dragan Jakovljevic (Budimpešta)

Perspektive umetničkog stvaranja u eri novih tehnologija

Јована Ђорђевић (Јагодина)

Антиципација савремене интермедијалне уметности у уметничким истраживањима Василија Кандинског

Владимир Ранковић (Крагујевац)

Филм уметника као метауметност – *Mondo Veneziano*, филм Антоана Прима

Милош Ђорђевић (Јагодина)

Феномен смрти као артикулација друштвене реалности у савременој уметности

Ирена Кнежевић (Крагујевац)

Синтеза уметничких стратегија у видео уметности – *Ушће пепела*, видео рад Хуана Мануела Ечеварије

15.30 СВЕЧАНА САЛА РЕКТОРАТА

ЗАТВАРАЊЕ СКУПА

МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ, НАУКЕ И ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Матични научни одбор за језик и књижевност

Матични научни одбор за језик и књижевност Министарства просвете, науке и технолошког развоја потврђује да су радови публиковани у зборницима ниже наведених међународних научних скупова, на основу Правилника о поступку и начину вредновања и квантитативном исказивању научноистраживачких резултата истраживача ("Службени гласник РС" број 24/16, 21/17 и 38/17), верификовани од стране Матичног научног одбора за језик и књижевност као радови категорије М14 (монографска студија/поглавље у књизи М12 или рад у тематском зборнику међународног значаја) почев од 2011. године:

— Међународни научни скуп *Језик, књижевност, уметност*, који организује Филолошко-уметнички факултет Универзитета у Крагујевцу,

— *Међународни научни састанак слависта у Вукове дане*, који организује Филолошки факултет Универзитета у Београду и Међународни славистички центар,

— Међународни научни скуп *Језик, књижевност, _____* (последња реч у називу се мења у складу са годишњом динамиком скупа), који организује Филозофски факултет у Нишу, и

— Међународни интердисциплинарни симпозијум *Сусрет култура*, који организује Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду

Београд, 13. марта 2019.

Председник Матичног научног одбора

Проф. др Милош Ковачевић

